

О.В.Мелень,
кандидат економічних наук, м. Харків,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»;
К.О. Куфлієвська,
магістр, м. Харків,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємництва, ініціативи. Управління фінансовою стійкістю підприємства є важливою і актуальною проблемою, як для окремих підприємств, так і для України в цілому. Тому саме зараз, у час підвищення процесів глобалізації в економіці, забезпечення фінансової стійкості та управління нею є одним із пріоритетних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження фінансової стійкості підприємства зробили такі відомі вітчизняні вчені, як Бланк А.И., Гончаренко О.М., Мазурова И., Мамонтова Н.А., Романовського М.В., Савчук В.П., Самсонова К.В., Сізова А.В., Ковбасюк М.Р., Коробів М.Я.. В їхніх дослідженнях надається детальне тлумачення сутності фінансової стійкості підприємства, обґрунтовано низку рекомендацій щодо її оцінки та збереження. Аналіз праць вказаних авторів показав, що разом з достатньою глибокою спрацьованістю, має місце і дискусійність у визначенні суперечливості підходів до вирішення проблем

фінансової стійкості підприємств та впливу певних факторів на управління фінансовою стійкістю.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження та визначення економічної сутності фінансової стійкості підприємств та вивчення впливу показників та сукупності сучасних факторів на управління фінансовою стійкістю підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стійкість служить основою стабільного положення підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами того ж профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємства, тим більше воно незалежно від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризику виявитися на краю банкрутства [1].

Визначення економічної сутності фінансової стійкості, має безліч точок зору, які мають спільні риси або відмінності.

Такі вчені, як Бланк А.И., Савчук В.П., Ковбасюк М.Р., Коробів М.Я. зв'язують фінансову стійкість із структурою фінансування активів підприємства. Безумовно структура джерел фінансування впливає на фінансову стійкість підприємств, але не являється єдиним чинником, що відбиває цей аспект фінансового стану підприємства і не відбиває її істинну суть.

Багато авторів пов'язує фінансову стійкість з поняттям чистого оборотного капіталу. На думку науковців Мазурова И. і Романовського М.В. чистий оборотний капітал потрібний для підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення обігових коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство не лише може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має фінансові ресурси для розширення своєї діяльності в майбутньому [1]. Наявність чистого

оборотного капіталу служить для інвесторів і кредиторів позитивним індикатором до вкладення коштів в компанію.

На думку Подольської В.О. «фінансова стійкість - це здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати економічний потенціал, результат його поточного, інвестиційного та фінансового розвитку» [2].

Б. Є. Грабовецький [3] ототожнює фінансову стійкість із платоспроможністю, рівновагою між власними та залученими засобами, незалежністю від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довірою кредиторів і інвесторів та рівнем залежності від них, наявністю такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.

О. С. Філімоненков [4] у своїй роботі стверджує, що фінансова стійкість — «це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне».

В. М. Родіонова, Г.В. Савицька і М.А. Федотова [5] представляють фінансову стійкість як таке становище фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, яке забезпечує розвиток підприємства завдяки зростанню прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

На нашу думку, найбільш повне визначення сутності фінансової стійкості зробили науковці Дронов Р.И., Резник А.И. та Бунина Е.М. У їхньому визначенні «фінансова стійкість підприємства - це комплексна, багатофакторна категорія, що відображає відтворювальний процес і перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства. Комплексність категорії фінансової стійкості суб'єктів господарювання полягає у відображенні в ній рівня фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його здатності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток при збереженні кредито- та платоспроможності і відносній незалежності від

змін внутрішніх та зовнішніх чинників» [6]. Під забезпеченням фінансової стійкості підприємства слід розуміти розроблення комплексу заходів та формування фінансово-економічного механізму їх реалізації, спрямованих на досягнення підприємством стратегічних цілей і подальший розвиток в умовах постійного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів [7].

Управління фінансовою стійкістю є одним із найважливіших процесів для ефективної діяльності підприємства, однак, управління ускладнюється тим, що на фінансову стійкість впливають багато факторів, що знижують її, і до таких факторів можна віднести: скорочення попиту на продукцію, криза неплатежів та недосконалість банківської системи, кредитно-грошової, податкової, які в основному спрямовані на «вимивання» у підприємства фінансових ресурсів.

Враховуючи думку численних авторів, а також матеріали довідників, можна назвати визначальні внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства:

- 1) галузева належність суб'єкта господарювання;
- 2) структура продукції (послуг), що випускається, її частка в загальному платоспроможному попиті;
- 3) розмір сплаченого статутного капіталу;
- 4) розмір і структура витрат, їх динаміка у порівнянні з прибутком;
- 5) стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви.

Суттєво впливають на підприємство взагалі й фінансову стійкість зокрема і зовнішні фактори:

- 1) економічні умови господарювання;
- 2) політична стабільність;
- 3) техніка і технологія;
- 4) платоспроможний попит споживачів;
- 5) економічна і фінансово – кредитна законодавча база;
- 6) соціальна і екологічна ситуація в суспільстві;
- 7) податкова політика;

- 8) рівень конкурентної боротьби;
- 9) розвиток фінансового і страхового ринку [8].

Механізм управління фінансовою стійкістю складається з наступних етапів [9]:

1. Аналіз фактичного рівня фінансової стійкості підприємства, який включає розрахунок показників фінансової стійкості, оцінка рівня фінансової стійкості, визначення типу фінансової стійкості, виявлення показників, величина яких свідчить про високий рівень стійкості фінансового стану й навпаки; прогноз рівня фінансової стійкості на наступний період за умов, ситуація залишиться без змін.
2. Постановка мети управління фінансовою стійкістю.
3. Планування заходів щодо реалізації мети управління фінансовою стійкістю, а саме: формування системи заходів, методів та інструментів управління основними та оборотними активами, власним і позиковим капіталом, рухом грошових коштів та розробка методики досягнення достатнього рівня фінансової стійкості.
4. Оцінка рівня фінансової стійкості за умов реалізації розроблених заходів.
5. Реалізація розроблених заходів.
6. Моніторинг: контроль за виконанням завдань; аналіз фактично досягнутих показників фінансової стійкості та їх відповідності цілям підприємства; визначення результатів від реалізації розроблених заходів; оперативне корегування розроблених заходів (у разі необхідності).

На сьогоднішній день на фінансову стійкість підприємства найбільш впливають фінансово-економічні чинники: рівень інфляції в країні; податкове навантаження; грошово-кредитну політику; стан грошового ринку; стан економіки держави та стан світової економіки [10]. Вони можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство і ліквідацію підприємства. Необхідно зауважити, що на сучасному етапі розвитку економіки України фінансова стійкість багатьох підприємств істотно погіршилася. Основними

чинниками цього є фінансово-економічна криза в Україні, зростання інфляції, нестабільна державна податкова і кредитна політика. Нестабільність економічної ситуації в Україні зумовлює погіршення інвестиційного клімату в державі. Значний вплив на фінансову стійкість підприємств справляє також зовнішньоекономічна політика держави, яка охоплює експортну та імпорتنу політику. Така політика повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для українських товаровиробників на світовому ринку.

Таким чином, вплив перерахованих чинників може ослаблювати фінансову стійкість підприємства і знижувати його платоспроможність, особливо, якщо вплив внутрішніх чинників доповнюється взаємодією із зовнішніми і навпаки.

Висновки з проведеного дослідження. Основою фінансової стабілізації суспільства є фінансова стійкість підприємств. Фінансова стійкість – це динамічне, комплексне, складне і багатогранне поняття, що потребує зваженого підходу до визначення напрямів її забезпечення.

В зв'язку з цим актуальним є визначення фінансової стійкості і чинників, що впливають на неї.

Для управління фінансовою стійкістю використовують цілий перелік показників, розглянутих в роботі. Використання цих показників фінансової стійкості дозволяє не лише оцінити один з аспектів фінансового стану підприємства, при правильному користуванні ними можна активно впливати на рівень фінансової стійкості.

Бібліографічний список:

1 Сізова А.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення// Молодіжний науковий вісник УАБС НБСУ: Економічні науки.-2012.-№2 - С.145-156.

2 Подольська В.О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства/ Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації: зб. Наук. Праць-2009-№4(35) - С.136-142.

3 Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз [Електроний ресурс] / Б. Є. Грабовецький // Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichniy_analiz_-_grabovetskiy_bye

4 Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. і допов. — к: МАУП, 2004. — 328 с.: іл. — Бібліогр.: с. 318-321.

5 Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. – Минск: Новое знание, 2002. – 704 с.

6 Дронов Р.И., Резник А.И., Бунина Е.М. Оценка финансового состояния предприятия. // Финансы. - 2008 - № 4

7 Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т.В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету - 2010. - № 1. - Т.1. - С. 23-27.

8 Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навчально-методичний посібник .- К.:2009. – 328 с.

9 Грачов А.В. Організація та управління фінансовою стійкістю: матеріали журналу "Фінансовий менеджмент", №1-2004.

10 Галагіна Л. М. Чинники впливу на фінансову стабільність//Науковий вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ-2012.

Анотація

У статті розглянута сутність та управління фінансової стійкості, наведені показники фінансової стійкості. Досліджуються фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства.